

სამოგზაურო დაზღვევის ფინანსური მდგრადობის მაჩვენებლები

საქართველოს სადაზღვევო კომპანიები ისეთ მნიშვნელოვან სადაზღვევო პროდუქტს გვთავაზობენ, როგორცაა **სამოგზაურო დაზღვევა**, რომელიც სადაზღვევო ბაზარზე უფრო მეტად მოთხოვნადი ხდება. სამოგზაურო დაზღვევის აქტუალობას განაპირობებს ისიც, რომ შესაძლებელია მოგზაურობისას ერთმა პატარა უსიამოვნებამ გამოიწვიოს მოგზაურობასთან დაკავშირებული სასიამოვნო გეგმების შეცვლა.

სამოგზაურო დაზღვევა ეფექტური საშუალებაა მოგზაურობისას გაუთვალისწინებელი მსხვილი ხარჯების თავიდან ასაცილებლად. ტურისტი თითქმის ყოველთვის ხდება ექსტრემალურ სიტუაციაში, ამიტომ უსაფრთხოებისათვის აუცილებელია სამოგზაურო დაზღვევა. აღნიშნული პროდუქტის შეძენა შესაძლებელია თითქმის ყველა სადაზღვევო კომპანიაში. თუმცა, მგზავრების არცთუ თუ ისე დიდი ნაწილი სარგებლობს მისით.

მგზავრი უნდა იყოს დარწმუნებული, რომ მისი სადაზღვევო პოლისი მთლიანად დაფარავს შესაბამისი ქვეყნის სამედიცინო მომსახურებას, რადგან ზოგ ქვეყანაში იგი განსაკუთრებით ძვირია.¹

სადაზღვევო კომპანიები ადამიანებს სხვადასხვა სახის დაზღვევას სთავაზობენ. კერძოდ: **სამოგზაურო დაზღვევა სტუდენტის მოგზაურობისას, დასასვენებლად მოგზაურობისას, საერთაშორისო მოგზაურობისას და ბიზნეს მოგზაურობისას.**²

საქართველოში ტურიზმისა და საკურორტო საქმიანობის სფეროში არსებულ ურთიერთობებს არეგულირებს საქართველოს კანონი „ტურიზმისა და კურორტების შესახებ“. აღნიშნული კანონით ტურისტის სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის დაზღვევა ან დაზღვეული ქონებისთვის მიყენებული ზარალი კომპენსირდება საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით. ტურისტს აზღვევს ტურისტული საქმიანობის სუბიექტი სადაზღვევო კომპანიასთან დადებული კონტრაქტითა და კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

საქართველოში ტურიზმის განვითარებაზე მეტყველებს ის ფაქტი, რომ 2011 წელს საქართველო 39 %-ით მეტმა უცხოელმა ტურისტმა მოინახულა 2010 წელთან შედარებით. ტურიზმის ეროვნული სააგენტოს ინფორმაციით, 2011 წელს საქართველოს სტუმრობდა 2 მლნ 820 ათას 185 უცხოელი მოგზაური.

ტურიზმის დაზღვევის ობიექტებად ითვლებიან როგორც ტურისტები, ასევე ტურისტული ფირმებიც. ტურისტული ფირმა აზღვევს თავის ქონებას, სატრანსპორტო საშუალებებს, ფინანსურ ბაზრებს. ტურიზმის დაზღვევა ეხება უშუალოდ ტურისტების დაზღვევას საფრთხისგან, რომელიც დაკავშირებულია ტურისტების მოგზაურობასთან. საზღვარგარეთ გამგზავრებისას, ტურისტი ყველა შემთხვევაში ხვდება ექსტრემალურ სიტუაციაში: კლიმატის ცვლილება, წყლის ქიმიური შემადგენლობა, კვების სხვა რეჟიმი და ბევრი სხვა ცვლილებები, რომლებიც თავისთავად იწვევს გარკვეულ სირთულეებს.

1 http://ka.wikipedia.org/wiki/ტურიზმის_ინდუსტრია
2 <http://www.travelinsurancereview.net>

ტურიზმის დაზღვევაში გამოიყოფა შემდეგი სახეები:

- ტურისტებისა და მათი ქონების დაზღვევა;
 - ტურისტული ფირმების დაზღვევა რისკებისგან;
 - ტურისტების დაზღვევა საზღვარგარეთ მოგზაურობისას;
 - უცხოური ტურისტების დაზღვევა;
 - პასუხისმგებლობის დაზღვევა;
 - ავტოსატრანსპორტო საშუალებების მფლობელთა პასუხისმგებლობის დაზღვევა;
 - უბედური შემთხვევისგან დაზღვევა სამედიცინო ხარჯების დაფარვით
- ტურისტების დაზღვევა საზღვარგარეთ მოგზაურობისას მოიცავს:
- საზღვარგარეთ მოგზაურობის დროს მოულოდნელი დაავადებისას და შემთხვევისას სამედიცინო მომსახურების გაწევას;
 - ტრანსპორტირებას უახლოეს საავადმყოფოში, სადაც შესაძლებელია ექნება გაიაროს ხარისხიანი მკურნალობა სამედიცინო კონტროლის ქვეშ;
 - სამედიცინო პრეპარატებით უზრუნველყოფას, თუ არ არსებობს ადგილზე;
 - ავადმყოფი ტურისტის დაბრუნებას მის საცხოვრებელ ადგილას და ყველა ხარჯის გაწევას;
 - იურიდიულ დახმარებას ტურისტის საჭიროების შემთხვევაში.

უფრო გავრცელებულია ტურისტების პირადი დაზღვევა. ტურისტების პირადი დაზღვევისას სადაზღვევო შემთხვევებია: გაუთვალისწინებელი ავადმყოფობა, სიკვდილი, უბედური შემთხვევები და სხვა. ამასთან გასათვალისწინებელია, რომ დაზღვევას არ ექნება ადგილი იმ შემთხვევაში, თუ ზემოთ ჩამოთვლილი შემთხვევები მოხდება ისეთ ადგილებში, რაც არ იყო გათვალისწინებული სადაზღვევო ხელშეკრულებაში. ტურისტს შეუძლია მიიღოს დაზღვევა ნებისმიერ სადაზღვევო კომპანიაში, რომელსაც აქვს ეს პროდუქტი. აუცილებელია რომ დაზღვევამდე ტურისტი კარგად გაეცნოს პირობებს, რომელსაც სთავაზობს სადაზღვევო კომპანია, რადგან იცოდეს რა შემთხვევებში მოხდება დაზღვევა. თუ ტურისტი დაარღვევს ან არ შეასრულებს თუნდაც პირობების ერთ-ერთ ნაწილს, მზღვეველი იტოვებს ვალდებულებას არ დაუბრუნოს გადახდილი თანხა ტურისტს.

ტურისტების ქონების დაზღვევა გულისხმობს იმ ყველა საგნის დაზღვევას, რაც აქვს მას თან, გადააქვს ან უბრალოდ აცვია (კინოკამერა, ფოტოაპარატი, ტანსაცმელი და სხვა). ზოგიერთ ქვეყანაში გამგზავრების წინ სამოგზაურო დაზღვევა სავალდებულოა. შეიძლება სამოგზაურო დაზღვევა შესული იყოს ტურის ფასში, ან მოხდეს ნებისმიერი სადაზღვევო კომპანიისგან აღება.

ტურფირმების პასუხისმგებლობის დაზღვევა მოიცავს ქონების დაზღვევას, ტრანსპორტის, ფინანსური რისკების და ტურისტების დავების დაზღვევას. სადაზღვევო პასუხისმგებლობა მოიცავს ასევე მესამე პირებისთვის ინტერესების დაცვას ზიანის მიყენებისას და გულის-

დაზღვევა

ხმობს ზარალის ანაზღაურებას. მესამე პირად შეიძლება გამოვიდეს ნებისმიერი ადამიანი, რომლის წინაშეც წარმოიქმნება ანაზღაურების ვალდებულება.

ზოგიერთ ქვეყანაში ასევე გავრცელებულია, ტურისტების დაზღვევა „ცუდი ამინდის შემთხვევაში“. ასეთ დროს მზღვეველი იღებს თავის თავზე ვალდებულებას, რომ მოგზაურობის დროს, თუ ვერ მოხერხდება თვის დროზე გამოფრენა უამინდობის გამო ყველა ხარჯს და სხვა პირობებს აანაზღაურებს სადაზღვევო კომპანია.

დამზღვევის დაცვის ინტერესებს უზრუნველყოფს ფინანსები. მზღვეველი ქმნის და გამოიყენებს რეზერვსა და ფონდებს დამზღვევების, როგორც დანაკარგების დასაფარავად, ისე სადაზღვევო კომპანიის საქმიანობასა და წარმართვაზე, საკუთარი დანახარჯების დაფინანსებაზე. ამის გარდა, საბაზრო ეკონომიკის პირობებში მზღვეველები აწარმოებენ საინვესტიციო საქმიანობას, ჰეჯირებას (სავალუტო რისკების დაცვა) და ამასთან გამოიყენებს სადაზღვევო ფონდის საშუალებების ნაწილს და საკუთარ სახსრებს. ამიტომ სადაზღვევო კომპანიის ფულადი ბრუნვა შედარებით რთულია ვიდრე სხვა სამეურნეო სუბიექტების.

მზღვეველის ფინანსები აერთიანებს ორ დამოუკიდებელ ნაკადს:

- ფულადი საშუალებების ბრუნვა, რომლებიც უზრუნველყოფენ დამზღვევთა და დაზღვეულთა სადაზღვევო დაცვას;
- საბრუნავი საშუალებები, რომლებიც დაკავშირებულია სადაზღვევო პროცესის ორგანიზაციასა და მართვასთან.

სადაზღვევო ოპერაციების ფინანსური მდგრადობის ქვეშ იგულისხმება შემოსავლების თანაბრობა ან მეტობა სადაზღვევო ფულად ფონდებზე, დანახარჯებთან შედარებით, რომლებიც ფორმირდება დაზღვეულთა მიერ შენატანების საფუძველზე, მზღვეველთა ფინანსური მდგრადობის საფუძველია მათ განკარგულებაში არსებული გადახდილი საწესდებო კაპიტალი, სადაზღვევო რეზერვები და ა. შ.

ტურისტული საქმიანობის დაზღვევისას ფინანსური მდგრადობის მაჩვენებლები შეიძლება განსაზღვრულ იქნას საბრუნავი საშუალებების სავარაუდო დეფიციტის განსაზღვრითა და სატარიფო პერიოდის დანახარჯებთან შემოსავლების შეფარდებით. საბრუნავი საშუალებების დეფიციტის სავარაუდო ხარისხზე დიდ გავლენას ახდენს კომპანიის სადაზღვევო პორტფელის სიდიდე. აღნიშნული ხარისხის განსაზღვრისთვის გამოიყენება პროფ. ფ. ვ. კონშინის

(K) კოეფიციენტი.

$$K = \frac{1-T}{H*T}$$

სადაც-T- არის მთელი სადაზღვევო პორტფელის საშუალო სატარიფო სარგო;

H- არის დაზღვეული ობიექტების რაოდენობა

რაც უფრო დაბალია კოეფიციენტი მით უფრო მაღალია მზღვეველის მდგრადობა. შესაბამისად ტურისტული საქმიანობის დაზღვევისას სადაზღვევო ოპერაციების ფინანსური მდგრადობის პირობებია დაზღვეული ობიექტების გაზრდა და იმ სადაზღვევო ტარიფების გამოთანაბრება, რომლებზეც დაზღვეულ იქნენ სხვადასხვა ობიექტები ან ტურისტები. ფინანსური მდგრადობის,

როგორც შემოსავლების შეფარდება სატარიფო პერიოდში დანახარჯებთან, შეფასებისათვის, შეიძლება გამოყენებულ იქნეს სადაზღვევო ფონდის ფინანსური მდგრადობის კოეფიციენტი(κсф)

$$\text{Ксф} = \frac{\Sigma \text{Д} + \Sigma \text{ЗФ}}{\Sigma \text{P}}$$

სადაც EЕΣД-არის სატარიფო პერიოდში შემოსავლების რაოდენობა;

ΣЗФ -არის სათადარიგო ფონდში საშუალებების თანხა;

ΣP -არის სატარიფო პერიოდისათვის დანახარჯების თანხა.

სადაზღვევო კომპანიის ფინანსური მდგრადობის დამახასიათებელ მნიშვნელოვან ფაქტორს, სარეზერვო ფონდებისა და სადაზღვევო კაპიტალის გარდა წარმოადგენს სადაზღვევო ოპერაციების რენტაბელობა, რომელიც გამოიხატება საბალანსო (მთლიანი) მოგების შეფარდებით საშემოსავლო ნაწილთან.

საბალანსო მოგება

$$P = \text{-----} \times 100\%$$

შემოსავლები

სადაზღვევო ოპერაციების რენტაბელობა განისაზღვრება, როგორც შემოსავლების დონის მაჩვენებელი. (Д), ანუ განსაზღვრული პერიოდისათვის საერთო მოგების თანხის შეფარდება, იმავე პერიოდში გადასახადის ერთიან თანხასთან.

$$Д = \frac{\Sigma \text{БП}}{\Sigma \text{СБ}}$$

ΣБП-წლისგანმავლობაში საბალანსო თანხა(ლარი);
ΣСБ-წლის განმავლობაში სადაზღვევო შენატანთა მთლიანი თანხა (ლარი).

ტურისტული საქმიანობის სადაზღვევო ოპერაციების ანალიზი ხორციელდება სპეციფიკურ მაჩვენებელთა საფუძველზე, რომელთაც მიეკუთვნება სადაზღვევო თანხა, მისი ზარალიანობა და სადაზღვევო გადასახადების დონე.

ტურისტული საქმიანობის დაზღვევაში ფინანსური შედეგი განისაზღვრება სალდოს მეთოდით, შემოსავლისა და გასავლის შეფარდების გზით. ტურისტული დაზღვევისას შემოსავლების ძირითადი წყაროა სადაზღვევო შენატანები, აგრეთვე საინვესტიციო დაბანდებანი, რომლებსაც ახორციელებენ უცხოელი ინვესტორები.

საქართველოში მოქმედ სადაზღვევო კომპანიებს გააჩნიათ პროდუქტი „სამოგზაურო დაზღვევა“. აღნიშნულ პროდუქტზე მოთხოვნის ზრდასთან ერთად იხვეწება სადაზღვევო პოლისებიც.

დაზღვევა საქართველოში მოგზაურობისას - პოლისი აანაზღაურებს ისეთ შემთხვევებს, როდესაც საქართველოში ჩამოსული უცხოელი ტურისტის ჯანმრთელობის მდგომარეობა უეცარი ავადმყოფობის ან უბედური შემთხვევის გამო გაუარესდება, რის გამო დაზღვეულს სასწრაფო სამედიცინო მომსახურების მიღება ესაჭიროება. ასეთ დროს დაზღვეულის მკურნალობის ხარჯებს სადაზღვევო კომპანია აანაზღაურებს. დაზღვეულის გარდაცვალების შემთხვევაში პოლისის ითვალისწინებს გარდაცვლილის აეროპორტამდე ტრანსპორტირების

ხარჯების ანაზღაურებას.

თუმცა არსებობს გამონაკლისები, როდესაც სადაზღვევო კომპანია არ ანაზღაურებს შემთხვევებს:

- მოგზაურობამდე არსებული ავადმყოფობები ან მისი შემდეგი გართულებების შედეგად გამოწვეული სამედიცინო ხარჯების ანაზღაურება.
- თვითმფრინავში ასვლის, ჩამოსვლის ან მასში ყოფნის დროს მიღებული დაზიანებების მკურნალობა.
- თვითმკვლელობის მცდელობით, ნარკოტიკული ზემოქმედების ან ალკოჰოლის შედეგად ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუარესებით გამოწვეული სამედიცინო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურება.
- გარემოს დაზიანებით ან სტიქიური უბედურებით გამოწვეული ყველა სახის დაზიანებასთან დაკავშირებული ხარჯების ანაზღაურება.
- ტერორისტული აქტის, ომის ან ამბოხებით გამოწვეული დაზიანებები.

დაზღვევა საზღვარგარეთ მოგზაურობისას - პოლისი ვრცელდება ნებისმიერ ქვეყანაში, რომელიც გეოგრაფიულად მიეკუთვნება ევროპას. მათ შორის დიდი ბრიტანეთი, რუსეთის მთელი ტერიტორია, აზერბაიჯანი, სომხეთი, თურქეთი, ყაზახეთი, ტაჯიკეთი, ყირგიზეთი, თურქმენეთი. სამოგზაურო პოლისი ანაზღაურებს ჰოსპიტალური მომსახურების ხარჯებს. თუ დაზღვეულის ჯანმრთელობის მდგომარეობა საზღვარგარეთ მოგზაურობის პერიოდში ისე გაუარესდა, რომ საჭიროებს საავადმყოფოში დაუყოვნებლივ მკურნალობას, სამოგზაურო დაზღვევის ფასი დამოკიდებულია მოგზაურის ასაკსა და გამგზავრების დღეების რაოდენობაზე:

საქართველოში სამოგზაურო დაზღვევა სადაზღვევო ბაზრის მხოლოდ 1%-ს შეადგენს, თუმცა დაზღვევის ეს ფორმა უფრო მეტ მნიშვნელობას იძენს, თუ გავითვალისწინებთ, რომ ჩვენი ქვეყნის მოსახლეობის უმრავლესობა მიემგზავრება ევროპასა და ამერიკაში, სადაც დაზღვევის გარეშე გამგზავრება აკრძალულია.

ბაზრის ლიდერად სამოგზაურო დაზღვევის მიხედვით ლიდერობს სადაზღვევო კომპანია „ალდაგი ბისიაი“ (38%).

2011 წლის ბოლო 6 თვის მონაცემებით, სადაზღვევო კომპანიების მერ სამოგზაურო დაზღვევის მოზიდული პრემია არის 1 390 300 ლარი. ხოლო 2012 წლის 3 თვის

მონაცემების მიხედვით კი 1 149 720. როგორც ჩანს, პრემიები რაოდენობა გაზრდილია 240 580 ლარით. რაც მიუთითებს იმაზე, რომ გასულ წელთან შედარებით, უფრო მოთხოვნადი გახდა სამოგზაურო დაზღვევა. 2012 წლის პირველი კვარტლის მონაცემებით გაფორმებულია სამოგზაურო დაზღვევის 59 615 პოლისი. 2012 წლის 3 თვის მონაცემებით სამოგზაურო დაზღვევას უჭირავს 0,88 % ბაზარზე.

ტურისტების რაოდენობა იზრდება, შესაბამისად უფრო მეტად გაიზრდება მათი დაინტერესება სამოგზაურო დაზღვევის მიმართაც, ამიტომ აუცილებელია ამ პროდუქტის უფრო მეტად დახვეწა და შესწავლა. საქართველოს სადაზღვევო ბაზარზე მოქმედი სადაზღვევო კომპანიები მომხმარებლებს სთავაზობენ სამოგზაურო დაზღვევას. სამოგზაურო დაზღვევიდან მიღებულ სადაზღვევო პრემიების რაოდენობას და ასევე „სამოგზაურო დაზღვევის“ პოლისების რაოდენობას ზრდის ტენდენცია ახასიათებს, რაც მიუთითებს იმაზე, რომ სამოგზაურო დაზღვევაზე მოთხოვნა იზრდება.

სამოგზაურო დაზღვევის გარეშე მოგზაურობა უცხოელი ტურისტებისთვის თითქმის წარმოუდგენელია. საქართველოში ჩამოსულ ტურისტთა უმრავლესობა დაზღვეულია.

სამოგზაურო დაზღვევის – როგორც, სადაზღვევო პროდუქტის უკეთ განვითარებისათვის აუცილებელია:

- განვითარებული ქვეყნების სადაზღვევო კომპანიების მიერ „სამოგზაურო დაზღვევის“ პროდუქტის პირობების და სახეობების შესწავლა, მათი გამოცდილების დანერგვა;

- „სამოგზაურო დაზღვევის“ პროდუქტის პირობების რეკლამირება;

- შეღავათიანი სამოგზაურო პოლისების შეთავაზება, რაც ხელს შეუწყობს სამოგზაურო დაზღვევის გავრცელებას და განვითარებას. მსგავსი პროდუქტის გამოყენება ხელმისაწვდომი უნდა იყოს, როგორც ქართველი, ასევე უცხოელი ტურისტებისთვისაც.

ნატო კაკაშვილი,
თსუ პროფესორი, ეკონომიკის
აკადემიური დოქტორი

TRAVEL INSURANCE AS FINANCIAL STABILITY INDICATORS (Abstract)

N.Kakashvili - Professor of Tbilisi State University

The insurance companies are offering such important insurance products such as travel insurance, the insurance market is becoming increasingly in demand. Travel Insurance actuality caused by the fact that the trip could cause a little trip to a nice change of plans. Travel insurance is an effective way to avoid a trip to unforeseen large expenses. Tourists are almost always occurs in extreme situations, so it is necessary for the safety of travel insurance. This product can be purchased at almost all insurance companies, but not so much of a traveler enjoys it. Tourist activity in the financial stability of insurance rates can be estimated to determine the cash flow deficit spending time with definitely and tariff revenue ratio. Estimated cash flow deficit significantly affecting the quality of the company's insurance portfolio value